

Устим ХАВАРІВСЬКИЙ

Удосконалення державної системи обліку релігійних організацій в Україні

Проаналізовано теоретичні та практичні аспекти ведення обліку (реєстру) релігійних організацій державним органом України у справах релігій та обласними державними адміністраціями.

Ключові слова: облік, реєстр, державний орган України у справах релігій, реєстрація статутів, релігійна організація.

Актуальність теми обліку (реєстру) релігійних організацій зумовлена суттєвими змінами в частині перерозподілу повноважень між Міністерством культури України (на далі – МКУ) та Державною реєстраційною службою України (далі – Укрдержреєстр) стосовно ведення реєстру таких юридичних осіб. Відомо, що наприкінці 2010 року у контексті адміністративної реформи був ліквідований Державний комітет національностей та релігій України, і повноваження у сфері релігії передалися до реорганізованого МКУ. Особливої гостроти питанню надало прийняття у жовтні 2012 року скандального у релігійному середовищі Закону України авторства Ю. Мірошніченка¹, який остаточно зафіксував, що релігійна організація визнається юридичною особою з дня її державної реєстрації органами Укрдержреєстру.

Дослідження, присвячені теоретичним та практичним аспектам формування реєстру релігійних організацій в Україні, фактично відсутні. Практику статистичного обліку релігійної мережі України проаналізувала Л. Владиченко². Вперше ідею запровадження Державного реєстру релігійних організацій на законодавчому рівні запропонував Народний депутат України Г. Москаль у Законопроекті (2008), включеному до порядку денного 1 лютого 2011 року³. Тоді з метою обліку діяльності релігійних організацій пропонувалося доповнити Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» нормою про Державний реєстр релігійних організацій.

Метою цієї статті є аналіз ведення в Україні обліку (реєстру) релігійних організацій з боку держави, з'ясування механізму здійснення та подання пропозицій щодо його удосконалення.

Постійні структурні зміни з часів незалежності України (сім реорганізацій, у т. ч. три ліквідації) та 12 змін керівництва внесли певну

«розбалансованість» у діяльність державного органу у справах релігій. Затверджене у 2011 році нове положення про Мінкультури України є свідченням недостатньої уваги з боку держави до релігійної сфери та певного обмеження адміністративних функцій у цій ділянці (із 110-ти завдань, які покладаються на міністерство, релігійних питань стосується лише п'ять пунктів). Досить помітним стало зникнення з положення про МКУ норми про ведення обліку (реєстру) релігійних організацій, що діють в Україні. Завдання щодо ведення обліку релігійних організацій було успадковане від СРСР та закріплювалося у положеннях усіх шести попередників державного органу у справах релігій незалежної України.

Відповідно до «Інструкції про облік релігійних об'єднань, молитовних домів і будинків, а також про порядок реєстрації виконавчих органів релігійних об'єднань і служителів культу» (1968), затвердженої Радою у справах релігій при Раді Міністрів СРСР, обліку підлягали: а) релігійні об'єднання віруючих усіх культів, зареєстрованих у формі релігійних товариств чи груп; б) релігійні центри, духовні, єпархіальні і прирівняні до них управління; в) виконавчі органи релігійних об'єднань; г) служителі культу; д) церкви, костели, мечеті, синагоги та інші молитовні доми і будівлі.

Облік релігійних об'єднань вівся виконкомом районних/міських рад і уповноваженими Ради у справах релігій союзних республік і областей. На кожне діюче зареєстроване релігійне об'єднання окремо з кожної релігії і культу у виконкомі районної /міської ради та в апараті уповноваженого Ради у справах релігій заводилася облікова картка (складена за відповідною формою) і реєстраційна справа. Уповноважені в оперативному порядку вносили до облікових карток усі зміни в облікових даних кожного релігійного об'єднання і священнослужителя, повідомляючи про це в центральну Раду у справах релігій. Облік діючих монастирів, духовних навчальних закладів та святих місць вівся також за картками встановленої форми. Усі незареєстровані діючі релігійні об'єднання перебували на особливому обліку місцевих органів влади і уповноваженого Ради. Щодо них мали подаватися відповідні дані в Раду у справах релігій за встановленою формою.

Виконавчі органи релігійних центрів, духовні, єпархіальні управління також бралися на облік і підлягали реєстрації. Виконавчі і ревізійні органи релігійних товариств подавали в рай(міськ)виконком і уповноваженому Ради у справах релігій протоколи загальних зборів членів засновників і відповідні дані про склад обраних; за поданням виконкому уповноважений Ради брав їх на облік. Виконавчі органи релігійних об'єднань також подавали в рай(міськ)виконком і через них уповноваженому Ради дані про

служителів культу (анкету, автобіографію, фотографії, копію договору найму служителів культу і документи про скерування їх духовними центрами). Уповноважений Ради видавав служителю культу довідку про взяття на реєстраційний облік. Копія такої довідки зберігалася в облікових матеріалах уповноваженого Ради. Служителі культу могли приступати до своєї діяльності лише після подання про них даних, передбачених інструкцією, і отримання довідки про їх реєстрацію. У Раді у справах релігій велася картотека на фактично діючі релігійні об'єднання і картотека на служителів культу.

Отже бачимо, що в радянський період була чітко налагоджена система державного обліку релігійних об'єднань, центрів, духовних, єпархіальних управлінь, виконавчих органів релігійних об'єднань і священнослужителів. Щодо кожного об'єкту обліку були затверджені Радою у справах релігій спеціальні форми та розроблені інструкції щодо їх ведення підрозділами на місцях.

Окремо варто наголосити, що в Союзі РСР (та УРСР) релігійні організації не мали статусу юридичних осіб. Суб'єктами цивільних правовідносин вони стали лише у 1990 році, з прийняттям Закону СРСР «Про свободу совісті та релігійні організації» (ст. 13). Ця ж норма збереглася і в чинному Законі України «Про свободу совісті та релігійні організації» (1991).

Із проголошенням незалежності України, питаннями ведення обліку релігійних організацій продовжив займатися державний орган у справах релігій (на той час це була Рада у справах релігій при КМУ) та його територіальні підрозділи на місцях (виконкоми обласних рад, Київської та Севастопольської міських рад). Звичайно, що всі інструкції радянського періоду, які детально регламентували облікову статистичну звітність, втратили чинність у незалежній державі. Рада у справах релігій при КМУ вже не була органом із надзвичайно широкими повноваженнями. Вона втратила контроль над особовим складом Церков: у положенні більше не містилося норми про облік і реєстрацію священнослужителів. Відтепер Рада легітимно могла займатися лише веденням обліку релігійних організацій та культових будівель.

Із 1991 року облік релігійних організацій вівся у вигляді річних форм державної статистичної звітності: № 1 «Дані кількості релігійних організацій, які діють в Україні» та № 2 «Дані про кількість релігійних громад, в них служителів культу і про реєстрацію статутів релігійних громад, які діють в Україні». На жаль, окрім статистичної форми, державним органом у справах релігій так і не було затверджено у встановленому порядку єдиного зразка облікової картки для ведення органами реєстрації уніфікованого реєстру релігійних організацій в Україні (який, для прикладу, містив би дані

за видами релігійних організацій про найменування, місцезнаходження, керівника, символіку, дату та номер реєстрації, дату реєстрації змін, дані про припинення діяльності, контактні дані тощо), а також вимог щодо ведення реєстраційних справ, їх збереження, переліків документів, які б мали міститися у реєстраційних справах тощо. Рада у справах релігій та її підрозділи на місцях (як суб'єкти реєстрації релігійних організацій) виявилися не готовими мати справу з релігійними організаціями як юридичними особами, що заклало основу подальшому «хаосу» в царині обліку релігійних організацій. Уся система обліку, яка була успадкована від радянської системи, за інерцією «не вбачала» в релігійних організаціях ознак юридичної особи.

У той же час із 1993 року на загальнодержавному рівні Міністерством статистики та його управліннями на місцях було запроваджено «Державний реєстр звітних (статистичних) одиниць України» – автоматизований банк даних для забезпечення єдиного державного обліку всіх господарюючих суб'єктів, що є юридичними особами. Із 1996 року замість нього в Україні створено «Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України (ЄДРПОУ)»⁴. На жаль, юридичний механізм взаємодії між органами реєстрації статутів релігійних організацій та органами ведення такого реєстру не був розроблений.

Упродовж 1992–1995 років статистична інформація держоргану у справах релігій Форми № 1 була структурована за назвами церков, релігійних організацій, конфесій, напрямів, які були представлені в Україні станом на 1 січня звітного року. Переліки (своєрідні класифікатори) релігійних організацій до статистичного звіту розроблялися державним органом у справах релігій та уточнювалися в міру внесення до них змін і доповнень. Інформація щодо церков і конфесій у Формі № 1 включала дані про релігійні громади, монастирі (кількість у них послушників), місії, братства, духовні навчальні заклади (кількість у них слухачів), періодичні видання. Статистична Форма № 2 охоплювала інформацію про кількість служителів культу, релігійних громад (зареєстрованих та незареєстрованих), недільних шкіл.

Після утворення окремого Державного комітету у справах релігій у 1995 році до структури форм статистичної звітності було внесено зміни, зокрема, до Форми № 1 (яка залишила попередню назву) додано нові показники («центри», «управління», «в т. ч. іноземців») та перенесено графи із Форми № 2, яка відтепер відображала інформацію щодо культових будівель. Через шість років (2001) Держкомстатом були затверджені річні форми державної статистичної звітності Державного

комітету України у справах релігій: № 1 «Звіт про мережу церков і релігійних організацій в Україні», № 2 «Звіт про забезпеченість церков і релігійних організацій України культовими будівлями та приміщеннями, пристосованими під молитовні»⁵.

З 2001 до 2011 року у Формі № 1 у структурі даних про кількість зареєстрованих/незареєстрованих релігійних організацій за регіонами зазначалися центри; управління (епархії, дієцезії тощо); громади; монастирі, в них ченців; місії; братства, духовні навчальні заклади, в них слухачів. Окремим блоком йшли дані про кількість священнослужителів, в тому числі іноземців; недільних шкіл; періодичних релігійних видань. До 2003 року у Формі № 1 подавався повний перелік наявних в Україні релігійних організацій, а від 2004 року Держкомрелігій уніфікував цей перелік, який став не таким докладним та інформативним.

Аналізуючи зміст статистичного обліку релігійних організацій, який здійснювався упродовж 1992–2011 років в Україні, дещо докладніше зупинимося на його недосконалоостях і проблемних питаннях.

Вартими уваги у Звіті про мережу церков і релігійних організацій в Україні (Форма № 1) є стовпці, в яких відображаються дані (очевидно найбільш неточні) про кількість незареєстрованих організацій, кількість ченців у монастирях, кількість слухачів у духовних навчальних закладах, кількість священнослужителів та ін. Такого роду інформація не створюється в органах влади з питань релігій, і вони не можуть відповідати за їх достовірність. Першою проблемою, яка виникає в органі реєстрації, звідки взяти дані про кількість незареєстрованих релігійних організацій на території області. Відомо, що чинне законодавство дозволяє функціонування релігійних організацій в Україні без реєстрації статуту та без повідомлення державних органів про початок своєї діяльності. Для прикладу, громадські організації, які діють без реєстрації статуту, зобов'язані письмово повідомити орган реєстрації.

Облік незареєстрованих релігійних організацій Україна успадкувала від радянської влади. Ми уже зазначали, що в СРСР усі незареєстровані фактично діючі релігійні громади перебували під посиленням наглядом місцевих органів влади і уповноваженого Ради. Зважаючи на тісну співпрацю зі спецслужбами, а також особливу увагу влади до церковних структур ідеологічного супротивника, в радянських підрозділах у справах релігій була точна і вичерпна інформація про кількість такого роду утворень, які до того ж могли займатися протизаконною діяльністю. Була налагоджена чітка система стеження за «антирадянським елементом», до якої залучався оперативний ресурс.

Втративши статус ідеологічного ворога, Церква та її структури в Україні позбавилися «пильного ока» держави. Також не було вже старого ресурсу в нових органів влади у справах релігій. Отримати інформацію про кількість незареєстрованих релігійних організацій законним шляхом вбачалося можливим лише через добре налагоджені дружні стосунки з керівництвом церков, або з відкритих чи оприлюднених релігійних джерел. Відповідати за точність даних про незареєстровані релігійні організації могло лише церковне керівництво таких організацій (яке ухвалює рішення про їх створення), а не орган реєстрації (який не мав відповідних легальних повноважень). Саме цим можна пояснити невідповідність реальному станові справ тих цифр, що зазначалися у статистичному звіті.

Наступною недосконалістю та спадщиною радянської епохи є правова необґрунтованість включення до щорічної зведеної інформації даних про кількість священнослужителів, кількість ченців у монастирях, кількість слухачів у духовних навчальних закладах. Ми уже згадували, що після 1991 року норма про облік і реєстрацію священнослужителів була відсутня в положенні про державний орган України у справах релігій та в положеннях його територіальних підрозділів на місцях. Священнослужителі приступали до виконання своїх обов'язків на підставі акту (грамоти, декрету, наказу, розпорядження тощо) правлячого єпископа або рішення релігійного керівництва вищого рівня, а не на підставі довідки начальника управління у справах релігій облдержадміністрації, який з часів незалежності не мав уже жодного стосунку до призначення священнослужителів. Щодо кількості ченців у монастирях та слухачів у навчальних закладах, то офіційно таку інформацію міг мати державний орган України у справах релігій лише на момент реєстрації статуту, оскільки жодної форми подальшого взаємозв'язку (підтвердження даних про існування чи подання даних про кількість ченців і слухачів) чинними нормативно-правовими актами не передбачалося. Як правило, ці колонки статзвіту заповнювалися на підставі отриманої інформації з церковних джерел.

Відтак, головним недоліком ведення обліку релігійних організацій в Україні була відсутність законодавчо закріпленого будь-якого зворотного зв'язку після реєстрації статуту (щорічне повідомлення-підтвердження своєї діяльності, повідомлення про зміну керівника, контактних даних тощо). Наслідком є те, що ще з 1990-х років зареєстрована низка релігійних громад, які де-факто не функціонують.

У Положенні про Державний комітет України у справах національностей та релігій, затвердженому 14 лютого 2007 року, вперше з часів незалежності поруч зі словом «облік» у дужках з'явився термін «реєстр» (п. 4. 16 «веде

облік (реєстр) релігійних організацій, що діють в Україні»). Ця ідея знайшла подальший розвиток у виді окремої статті «Державний реєстр релігійних організацій» у вже згаданому Законопроекті Г.Москаля (2008). Забезпечити формування та ведення такого Реєстру мав державний орган України у справах релігій за участю органів, що здійснюють реєстрацію статутів релігійних організацій. Законодавча ініціатива пропонувала вносити до Реєстру статутні відомості стосовно усіх релігійних організацій, що діють в Україні (в тому числі тих, що не мають статусу юридичної особи). Детальний Порядок ведення Реєстру мав встановити Кабінет Міністрів України.

Однак така ініціатива не зовсім кореспондувалася з чинним на той час Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», відповідно до якого ведення реєстру юридичних осіб (у т.ч. релігійних організацій) належало до компетенції Державних реєстраторів. Мабуть, саме ця суперечність стала причиною того, що Держкомнацрелігій України не поспішав розробляти та затверджувати належним чином єдиної загальнодержавної форми для ведення такого реєстру релігійних організацій органами їх реєстрації.

6 квітня 2011 року затверджене нове положення про Міністерство культури України. З цього часу ведення обліку (реєстру) релігійних організацій, що діють в Україні, вже не належало до компетенції державного органу у справах релігій. З утворенням у 2011 році Державної реєстраційної служби України цими питаннями займаються реєстраційні служби територіальних органів юстиції.

Отже, упродовж 1992–2011 років ведення обліку релігійних організацій здійснювалося державним органом у справах релігій на підставі даних з територіальних управлінь. За цей період так і не було розроблено єдиних облікових форм (карток) для внесення уніфікованих даних до реєстру релігійних організацій та не затверджено правил його ведення. Загальнодержавний облік мав форму статистичного звіту та відповідно до своєрідного переліку-класифікатора релігійних організацій містив загальні дані про кількість зареєстрованих одиниць без детальнішого розшифрування щодо кожної із них (наприклад, про найменування, місце знаходження, керівника, дату та номер первинної реєстрації, дату реєстрації змін, дані про припинення діяльності, контактні дані тощо). Статистичні дані часто не відображали реального стану справ у релігійному середовищі через недосконалість обліку, наявність т.зв. «мертвих громад» тощо. Виправити ситуацію могли або законодавче запровадження перереєстрації усіх діючих релігійних організацій, або запровадження обов'язкового внесення даних до загального реєстру.

Із 1 липня 2004 року єдиною автоматизованою системою збирання, накопичення, обліку та надання інформації про юридичних осіб (у т.ч. релігійних організацій) став Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (надалі – Єдиний державний реєстр, ЄДР), обов'язковість створення якого визначено Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців». Проте новий Закон не розв'язав зазначених вище проблем – він не містив норми про обов'язковість перереєстрації існуючих юридичних осіб, а також не передбачав обов'язковості включення відомостей про діючі юридичні особи до Єдиного державного реєстру. Відтак, релігійна організація, зареєстрована до 2004 року, відповідно до законодавства про свободу совісті, не мала обов'язку включати відомості до ЄДР (Форма № 6 – включення) та не зобов'язувалася щороку подавати реєстраційну картку про підтвердження відомостей про юридичну особу, які містяться в ЄДР (Форма № 6 – підтвердження).

Як наслідок, Єдиний державний реєстр юридичних осіб не міг бути джерелом повної інформації щодо діючих релігійних громад, оскільки не містив даних про більшість із них. Для прикладу, звірка даних реєстрації статутів релігійних громад Тернопільською обласною державною адміністрацією із даними державних реєстраторів (станом на 15 листопада 2012 року) показала, що в області не внесено до Єдиного державного реєстру 57% релігійних громад. Зокрема, відсоток внесених до ЄДР релігійних громад за районами становив: Бережанський – 56 %; Борщівський – 29,5 %, Бучацький – 56 %; Гусятинський – 41 %; Заліщицький – 22 %; Збаразький – 36 %; Зборівський – 46 %; Козівський – 48 %; Кременецький – 45 %; Лановецький – 72 %; Монастириський – 74,5 %; Підволочиський – 35 %; Підгаєцький – 42,5 %; Теремовлянський – 26 %; Тернопільський – 37 %; Чортківський – 60 %; Шумський – 47 %; м.Тернопіль – 54 %.

Також із 2004 року у зв'язку із неузгодженістю норм діючих Законів України «Про свободу совісті та релігійні організації» та «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» фактично запровадилася «подвійна» реєстрація релігійних організацій. Дублюючі процедури набуття релігійними організаціями статусу юридичної особи (реєстрація статутів та державна реєстрація) заклали передумови до «подвійного» обліку: одні дані містилися в органах у справах релігій (досить часто застарілі, станом на дату реєстрації статуту), а інші дані про зареєстровані релігійні організації – юридичні особи містилися в Єдиному державному реєстрі (ці дані згідно законодавства щороку

підтверджувалися, а у випадку внесення змін – вони у встановлений термін вносилися до ЄДР). Повний перелік відомостей, які містяться у ЄДР щодо релігійної організації як юридичної особи, зазначений у ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців».

У реєстрації релігійної організації потрібно виділяти два аспекти: юридичний – процедура реєстрації; та релігієзнавчий – процедура державної релігієзнавчої експертизи і визнання створюваної організації релігійною б. Обидві ці процедури повинні кореспондуватися щодо загальних термінів розгляду заяви про реєстрацію релігійної організації. Якщо у структурі ЦОВВ в Україні продовжує діяти орган, що реалізує державну політику у сфері релігії, то цілком логічно було б, щоб саме він та обласні державні адміністрації як суб'єкти «первинної» реєстрації (а не релігійні організації) скеровували до уповноваженого реєструючого органу (структурам Укрдержреєстру) дані і документи, необхідні для включення відомостей до ЄДР. Це, з одного боку, відповідатиме принципу «єдиної реєстрації», з іншого – позбавить можливих маніпуляцій з боку релігійних організацій на стадії подання відомостей державному реєстраторові після автономної процедури реєстрації статуту в обласній державній адміністрації (зокрема, щодо керівника, засновників).

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що відомості ЄДР на сьогодні є єдиним безальтернативним джерелом точної та актуальної інформації щодо юридичних осіб загалом і релігійних організацій зокрема. Головним його недоліком є відсутність даних про майже половину релігійної мережі України. ЄДР, створений з метою забезпечення органів державної влади, а також учасників цивільного обороту достовірною інформацією про юридичних осіб, є хорошою базою для статистичного спостереження щодо зареєстрованих релігійних організацій в Україні. Завданням подальших законодавчих та підзаконних ініціатив має бути його наповненість відомостями про такі організації.

З метою удосконалення обліку релігійних організацій в Україні, на нашу думку, доцільно здійснити такі заходи:

– доповнити Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» нормою щодо обов'язковості повідомлення органу реєстрації про створення релігійної організації. Термін «облік» (засвідчення, встановлення наявності, з'ясування кількості чого-небудь) застосовувати щодо релігійних організацій, що існують без державної реєстрації та легалізовані шляхом повідомлення. Термін «реєстр» (список, письмовий перелік кого-, чого-небудь) застосовувати щодо релігійних організацій – юридичних осіб;

– запровадити Перелік (класифікатор, реєстр) віросповідних напрямків, в межах яких діють конкретні релігійні організації. Щодо організацій, яких немає у Переліку – здійснювати державну релігієзнавчу експертизу;

– законодавчо унормувати процедуру досить суперечливого питання переходу релігійної організації (юридичної особи) з однієї конфесії в іншу. Як юридична особа така організація не припиняє своєї діяльності (зберігається ідентифікаційний код, лише реєструються відповідні зміни до статуту, вносяться зміни у найменування та щодо даних про керівника), однак як релігійна організація певного віросповідання вона припиняє свою діяльність та з моменту реєстрації змін розпочинається діяльність зовсім нового релігійного утворення;

– в ЄДР виокремити блок «Державний реєстр релігійних організацій в Україні». На підставі нього здійснювати щорічне статистичне спостереження «Відомості про релігійні організації, зареєстровані в Україні (станом на 1 січня звітного року)». У ньому за віросповідними напрямками відповідно до Переліку-класифікатора релігійних організацій відображати дані про кількість релігійних організацій:

– внесених до ЄДР на початок звітного періоду (1 січня звітного року);

– внесених до ЄДР у звітному періоді;

– виключених з ЄДР у звітному періоді, зокрема 1) ліквідованих за рішенням уповноваженого органу релігійної організації; 2) ліквідованих за рішенням суду (у зв'язку з порушенням законодавства); 3) в результаті припинення діяльності (злиття, приєднання, поділ); 4) з інших підстав;

– внесених до ЄДР на кінець звітного періоду (31 грудня звітного року), у тому числі: 1) релігійних центрів; 2) релігійних управлінь; 3) релігійних громад; 4) монастирів; 5) місій; 6) братств; 7) духовних навчальних закладів.

¹ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо діяльності Міністерства юстиції, Міністерства культури, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів, а також Державного космічного агентства): Закон України від 16 жовтня 2012 року № 5461-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua>

² Владиченко Л. Д. Релігійна мережа України: практика статистичного обліку та оприлюднення даних // Міжконфесійні відносини у їх сутності і виявах в Україні: зб. наук. матер. – К.: Світ знань, 2010. – 220 с.

³ Про внесення змін до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» (щодо запобігання діяльності релігійних культів деструктивного типу та тоталітарних сект): Проект Закону № 2419, дата реєстрації 21 квітня 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua>

- ⁴ Про створення Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 січня 1996 року № 118 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
- ⁵ Про затвердження форм державної статистичної звітності Державного комітету України у справах релігій: Наказ Державного комітету статистики від 7 вересня 2001 року № 369 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0369202-01>
- ⁶ Хаварівський У.Б. Правові засади забезпечення державної релігієзнавчої експертизи / У. Б. Хаварівський, Г. С. Хаварівська // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2012. – Вип. 31. – С. 68–77.

SUMMARY

Ustym Khavarivsky

Improvement the system of stocktaking (register) of religious organizations in Ukraine

In the article the theoretical and practical aspects of stocktaking (register) of religious organizations by the State Agency for Religious Affairs and oblast state administrations are analyzed.

Keywords: stocktaking, register, the State Agency for Religious Affairs, registration of statutes, religious organization.

Максим КИРИЧУК

Нові тенденції у правовому регулюванні діяльності релігійних організацій: крок вперед, чи крок назад?

Розглядаються правові аспекти внесення змін до Закону України «Про свободу совісті і релігійні організації» щодо надання релігійним центрам можливості набути статус юридичної особи. Аналізуються можливі наслідки правових нововведень та обґрунтовується роль прокуратури у вирішенні можливих суперечок.

Ключові слова: юридична особа публічного права, релігійна організація, релігійні центри, конфесія, процедура реєстрації, повноваження прокуратури.

Актуальність проблеми обумовлена гострими дискусіями в середовищі священнослужителів, представників органів влади, експертів-науковців, які викликало внесення змін до Закону України «Про свободу совісті і релігійні організації» наприкінці 2012 р., а також відсутність належного юридичного трактування з цього приводу.